

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlison, Postmaster General.

5.000 policajev namerava zastavkati.

MAJTAVAJO POVIŠANJE MEDE IN ODRRAVO POLITIČNEGA JARNA.

Philadelphia, Pa. — Nad en tisoč policajev, organiziranih v Patrolmen's Benevolent and Protective Association, se je zbralo na trgu pred rotovžem, da protestirajo proti slabim službam zasmeram in zahtevajo povisenje plaše. Shod ni bil obdružen. Policaji v uniformi in na kopje so raskropili protestujoče policaje.

Nemirov ni bilo, dogodi se pa tako, da pride do njih. Protestujoči policaji so se na to zbrali v soboto, ko so odložili svoja znamenja in orožje. Izvolili so odbor, da skupno predloži njih zahtevo: pravico do organizacije in povisenje mede.

V neki drugi resoluciji zahtevajo policaji, da morajo buržoazni policijarji prenehati s preganjanjem policajev.

Na tisoče resignacij je pripravljeno, če zupan in mestni svet odločita zahteve policajev. Politijski svet je imel tri tisoč članov, na policijska sila v Philadelphiji pa štiri tisoč mož. Stavka izbruhne še prihodnji torek, če jim ne poravnajo letne plaše na \$1.400. Maj dobivajo policaji od \$2.25 do \$3.00 na dan. Plaša se uravnava po službenih letih. Najprvo so odločili, da zastavkajo ob Novem letu, toda tisti policaji, ki se ravno po izreku, kar danes lahko stork ne odlašaj na jutri, so za takojšnjo stavko. Ti policaji priključajo uspeh le od klire akcije, kajli do Novoga leta je še precej časa in mestna uprava lahko priključilo toliko stavkokašov za policijskih službo, da bi bila policijska stavka še prvi dan zgubljena.

ORGANIZIRANO DELAVSTVO PROTI VROVNIHU POSTARJU.

Phoenix, Ariz. — Tukajšnji vodilni strokovno organiziranega delavstva so z ocirno na izjavo vrhovnega postarja glede organiziranja poštinskih uslužbenecov poslali predsedniku Wilsonu brzojavko, da se opredeli. "Govoreči za organizirane delavce v Arizoni, med katerimi so tudi poštini uslužbeneci, protestirajo najromnejše proti nespametni in krivični žalitvi organiziranega delavstva, ki je bila v poročilu vrhovnega postarja. Mr. predsednik, ti veste, da je pametno, če je človek na delu poštne službe, v kateri je zaposleno tako veliko število moških in žen, ki razuma probleme moških in žen, ki delajo, da se preživijo. Če se obdrži Burlesona kot vrhovnega postarja, je ovirajoče za službo in krivično za uslužbenecov." Brzojavke sta podpisala T. J. Cooch in Thomas A. French. Prvi je tajnik lokalne organizacije poštinskih uslužbenecov in predsednik Delavske državne federacije v A. Arizoni, drugi je tajnik Delavske državne federacije.

GLAVAR AVTOBANDITOV OBEŠEN NA VEŠALA.

Chicago, Ill. — Porota je obsodila Edward Wheeda, glavarja avtobanditov, ki so izvršili reparacijski napad in umor pred tovarno Window Bros., na vešala, bandita Walter Theriena v domstrno ječo in bandita Charles Carrota v ječo od enega leta do smrti. Državni pravdnik ni zadovoljen z obsodbo, ker niso bili vsi banditje obsojeni na vislice. Četrta bandita Thomas Ascutto je še prost.

VERINE.

Danes oblačno in mrzlo v Illinoisu; vetrovi se spreminjajo v zapadni. Solnčni vzhod ob 7:06 a. m.; ledni zahod ob 4:19 p. m.

Napoved vojne Avstriji pred kongresom.

KONGRESNA ODEKA ZUNANJH ZADEV PRIPOROČI TA VOJNO NAPOVED.

Washington, D. C. — Ko te vrstice odhajajo v tisk, bo mogoče že Avstriji napovedana vojna, kajti treba je le še formalne razprave o napovedi vojne in zaključne akcije v kongresni zbornici in senatu.

Turčiji in Bolgariji najbrž še ne napovedo vojne, toda senatni odtsek za zunanje zadeve se je v četrtek pečal tudi s to zadevo in je prišel do zaključka, da mogoče v bližnji bodočnosti priporoči napoved vojne tudi temu zaveznicu-ka kajzerja.

Senatni odtsek se je takoj soglasno izrekel za napoved vojne Avstriji, ko je zborniški odtsek za zunanje zadeve izdelal tozadevno resolucijo.

Senatno resolucija se le toliko loči od zborniške, da nima datuma za napoved vojne.

Senator Stone, predsednik odtseka za zunanje zadeve, je dobil naročilo, da v petek popoldne predloži resolucijo za napoved vojne Avstriji in priporoči, da je senat sprejme soglasno.

Sedaj nihče ne more reči, če bo kateri senator oponiral napovedi vojne. Nekateri mislijo, da senator La Follette iz Wisconsinu in senator Gronna iz Severne Dakote zahtevata, da se resolucija odloži za en dan. Če se to zgodi, tedaj bo senat o vojni napovedi odglasoval še le v prihodnjem tednu. Po senatnem opravičilu ima sam senator pravico, da zahteva odložitev resolucije do prihodnjega dne.

Food, predsednik zborniškega odtseka, namerava podaljšati, dokler ne bo glasovanje o vojni napovedi končano, če se pojavi opozicija. V tem slučaju bo zborniška glasovala o resoluciji v soboto.

V petek popoldne predloži kongresnik Food poročilo zbornici, obenem predloži tudi kongresnik Miller iz Minnesote svoje poročilo, ki je na seji zborniškega odtseka glasoval za vojno napoved Bolgariji in Turčiji.

JEKLARSKI INDUSTRIJALCI HOČEJO PREDUJEM NA NAROČILA.

Washington, D. C. — Charles Schwab in Eugene Grace, ki zastopata Bethlehem Steel kompanijo in Fore River Shipbuilding kompanijo, sta vprašala mornariškega tajnika Danielsa, da da predujem na naročila za municijo in gradnjo ladij.

Mornariški tajnik ima legalno pravico, da izplača eno tretjino na pogodbo, če družba dokaže, da potrebuje tak predujem. Jeklarski industrijalci pravijo, da imajo naročila za \$30.000.000 v municiji in razruševalcih, vsled tega imajo pravico do \$10.000.000 predujma. Vojni tajnik je zahteval predložit mornariški upravi, da stvar preiščejo, preden izplača predujem.

AVTOBANDITJE SO DOBILI KROGLE MESTO DENARJA.

Chicago, Ill. — Avtobanditje so skušali ropati blagajnika American Can kompanije v Maywoodu za denar, s katerim je imel izplačati tisoč delavcev. Ko sta blagajnik Charles Baily in stražnik bila ravno pred tovarno, je pridrvel temno rdeč in velik avtomobil, iz katerega so skočili štirje neznanec in tekli proti njima. Baily in stražnik sta takoj odprla ogenj nanje in banditje so zbežali proti avtomobilu. Eden se opotekel, ko so se bližali avtomobilu. Banditje so se odpeljali proti vzhodu po Madisonovi ulici.

Strašna katastrofa v Halifaxu.

Od 2000 do 5000 mrtvih Hiše polne ranjencev in mrvecev.

Halifax, Kanada. — Ko je strahna eksplozija na "Mont Blanc" pretresla utrjeno mesto, so mnogi prebivalci mislili, da je bil na mesto izvršen silen sovražni napad iz zraka. Občutili so tri sunke. Pri prvem sunku se je zemlja na lahko zazibala kot ob potresu. Nekaj sekund kasneje je zagrnel strašen in silen grom in plamen je švignil proti nebu. Šipe v hišah so popokale in steklo je frčalo na vse strani.

Prestrašeni prebivalci, ki so hiteli iz hiš na prosto, so videli nad severnim delom mesta viseti gost oblak sivga dima. Ta prizor je utrjeval njih misel, da je bilo mesto napadeno iz zraka. Ljudje so se bali, da kmalu sledi nadaljne eksplozije in ostali so na ulicah v južnem delu mesta, dokler niso mislili, da je nevarnost minila.

Kako se je dogodila nesreča.

V ladjo v luki, naloženo s municijo, se je zadel druga ladja. Pilot Frank Mackie, ki je bil na ladji Mont Blanc, pravi, da je kolizija nastala vsled napačnih znamenj na parniški napravi "Imo". On misli, da je ogenj nastal, ker se je vnel benzin na ladji, na kateri je bila naložena municija. Parnik "Mont Blanc" je bil naložen s municijo, parnik "Imo" pa s potrebnimi za Belgijo.

Eksplozija je spreminila severni del mesta v podrtine. Morda znaša milijona. Del mesta Dartmouth, ki leži nasproti Halifaxa, je razsut. Nekatera poročila pravijo, da je do 2.000 oseb izgubilo življenje. Drugi cenijo število žrtve na 5.000.

Očividce o katastrofi.

S. J. Soy, uradnik Maple Leaf Lumber kompanije, ki se je povrnil iz Halifaxa v Truro, N. S., priporoča, da se sedi na stolu v hotelu Queen, ko ga je strašna eksplozija vrgla raz stol. Ko je prihitel z drugimi na ulice, je videl, da stoji vsi cestnolesniški vozovi, ker so bile elektrarne v razvalinah.

Splošno mnenje je bilo, da so Nemci izvršili napad iz zraka na mesto, ker so vedno krojile govornice, da je napad z razišnimi ladjami Zeppelinovega sistema mogoč na mesto. Ljudstvo je bilo pripravljeno, da Nemci nekega dne izvrše tak napad.

Soy pravi, da so bili ljudje sleer prestrašeni, toda panike ni bilo.

Hiše in skladišča sinjijo za bolničarje in mrtvalnice.

Nesreča, ki je povzročila kanadskemu ljudstvu veliko žalost, je najbrže največja katastrofa, ki se je do sedaj dogodila v Ameriki. Ljudje, ki so prihiteli od drugod na pomoč, strme nad slinim razdejanjem, ki ga je povzročila razstrelba.

Hiše in skladišča, ki so ostala količkaj cela, so spremenili v zažane mrtvalnice. Voz za vozom prihaja, ki prinaša mrtevce, starejše in mlade moške, žene in otroke. Večina njih je tako strašno opaljena, da jih ni mogoče poznati. Na tisoče ljudi prihaja, ki iščejo pri živih.

PREMOGOVNIŠKI BARONI SE UPRAJAO.

Saratton, Pa. — Premogovniški operatorji na polju trdega premoga so izjavili, da ne morejo plačati povisenje mede, ki jo je dovolil predsednik Wilson rudarjem. Vprašali bodo rudarje še za eno konferenco.

Homatije v revolucionarni Rusiji.

PREMIERJE MED RUSIJO IN NEMČIJO.

Kozaki so se uprili proti generalu Kaledinu.

Petrograd, 7. dec. — Glasilo bolševikov "Pravda" prinša tekst premirne pogodbe med 67. rusko in 31. nemško pehotno divizijo. V pogodbi ni omenjeno, da Nemčija ne sme prevažati svojih čet na druga bojišča.

Amsterdam, 7. dec. — Iz Berlina poročajo uradno, da je sklenjeno premirje na vsi ruski fronti za dobo deset dni. Premirje poteka 17. decembra popoldne. Razume se, da bodo centralne države delovale na vse kriplice, da v tem času spravijo v tir mirovna pogajanja. Nemški viri javljajo, da se premirje razteže tudi na rumunsko fronto. Medtem se nadaljuje seje med ruskimi, nemškimi in avstrijskimi delegati v Brest Litvsku, kjer je glavni stan nemškega poveljnštva.

Petrograd, 7. dec. — Uradno poročilo bolševičke vlade o pogajanjih za premirje, ki je bilo izdano včeraj, ne omenja še ničesar, da bi bilo sklenjeno premirje. Nemški, avstrijski, bolgarski in turški zastopniki so povedali ruskim delegatom, da so pooblašeni le za pogajanje o premirju, ne pa o splošnem miru. Rusi smatrajo to za zavijanje. Ruski delegati so opozorili sovražne poslanca, da je treba povabiti še ostale vojskujoče države na sestanek in sadnji so odgovorili, da se ne morejo razgovarjati o tem. Na zahtevo Rusov, da Nemčije ne sme prevažati svojih čet na ruska fronta na druga bojišča in da morajo Nemci izvesti odstop v Baltiku so odgovorili, da kaj takega se mora shtevati le od premagane dežele.

Nasprotno zahtevajo Nemci, da mora prenehati bojevanje na vsi ruski fronti od Baltika do Črnega morja. Končno so Rusi predlagali, da se prihodnja seja vrni na ruski teritoriju.

Mornarji so zapustili ladji.

Kolizija se je pripetila pri pomolu št. 8, v olini, ki vodi v Bedfordov bazin. Munijska ladja je bila na potu iz New Yorka v Bedfordov bazin, ko je vanjo udaril parnik "Imo", ki je odhajal na odprto morje.

Munijska ladja je dobila vsled udara veliko raspoko na levi strani, medtem ko je parnik "Imo" bil la lahko poškodovan, ki se je takoj umaknil, ko je iz munijske ladje udaril plamen.

Kapitan na munijski ladji je takoj odredil, da mornarji odidejo v čolne, ker je spoznal, da je eksplozija neprepredljiva. Mornarji so prišli na suho pred strahno eksplozijo, ki se je dogodila sedemdeset minut po tresku in je ladjo razbila na kose.

Eksplozije so štutili 75 milj daleč.

Nila eksplozije je bila tako velika, da so jo štutili v Truru, ki je oddaljen 75 milj od Halifaxa. Vse brzojavne in telefonske šipe so bile potrpane in Halifax je bil dalj časa brez zveze z zunanjim svetom.

Razstrelba je pretresla velike mestne nabiralnice za plin, električne razsvetljavne naprave so silno poškodovane.

Mnogo otrok ubitih.

Med podrtinami na ulicah so našli mnogo mrtvih šen in otrok. Razstrelba je vrgla mnogo otrok s tako silo ob zid in brzojavne drogeve, da so obležali na mestu mrtje.

GLAVNO MESTO HOČEJO POLNOMA POSUŠITI.

Washington, D. C. — Kongresnik Randall iz Kalifornije je predložil kongresni zbornici predlogo, po kateri postane glavno mesto popolnoma "suho", če bo sprejeta. Sedanja postava ne preprečuje vvažati opojnih pijšč.

Olenziva proti severni Italijanski fronti.

AVSTRILCI SO OSVOJILI GORSKA VROVA.

Rim pravi, da je bil naval v glavnom odbit.

London, 7. dec. — Iz Dunaja javljajo uradno, da so avstro-nemške čete v okolici Melette po ljuti topniški preparaciji izvršile uspešen napad in porabile Italijane. Na bojišču je debel sneg in ostira zima, ki pa ni ovirala napadalcev. Italijani so izgubili gori B. dencocche in Tondarecar in nekaj ur pozneje je stal tretji polk sarskih lovcev na gori Glifa. Ves gorski greben Melette je padel. Italijani so dobili pomoč v smeri od Valstagne, toda čete so prišle pod nemški ogenj vzhodno od Brente.

Iz Berlina javljajo, da so Italijani izgubili 11.000 mož samih ujetnikov in vpljenih je bilo 60 kanonov.

Vojni stan v Rimu poroča, da Avstro-Nemci popet poskušajo prodreti na fronti, kjer so se še vedno tednov zasloni mučili, da bi prišli na severni del beneških ravni. Italijani so izgubili nekaj gorskih posleč, ali v glavnom je bil odbit sovražni naval.

Washington, 7. dec. — Sem je dospelo uradno poročilo, da je prišlo več kakor sto angleških svijačikov na italijansko bojišče. Avijatiki so leteli vse pot s napadno fronte in sredno prepluli mvalo atmosfero nad Alpami v severni Italiji.

Rim, 7. dec. — 5 bojišča javljajo, da so avstrijski avijatiki mesta il na italijanske črte letake s sledjo vsebnosti "Avstrija je 8. decembra sklenila separatni mir s Rusijo."

Letaki so tako razpalili Italijane, da so podvojili koncentracijo (Dlje na 3. str. 1. kol.)

ZADNJE VESTI.

BERLIN NAKLANJA USPEH.

Berlin, 7. decembra. — Očividce ne poročajo, da je bilo do 6.000 ranjenov ujetih, skupne število ujetnikov znaša 15.000.

FRANCOZI VROGI DVA NEBSKA NAVALA NARAJ.

Paris, 7. decembra. — Nemci so napravili dva navala na francoske črte vzhodno od Mase na vzhodni fronti. Vojni stan poroča, da sta bila napada strta.

Poročilo se glasi: "Po vrotem bombardiranju na dnevno brzo Mase je sovražnik napravil dva poskusa, da se približa našim črtam v pokrajini Bonnavaux in Beaumont. Naš ogenj je strti napada in priključil sovražnika, da se je umaknil v svoje stranske jarke."

RUMUNCI SO SKLENILI PREMIRJE.

Jeany, Rumunsko, 7. decembra. Očividce namenjajo, da se rumunski čete glede predlagane premirja pridruže ruskim četam, čeprav ne so Rumunji odločili vsako potrativstvo s sovražnikom.

SEVI AMERIŠKI LETALCI RANJENI.

Washington, D. C. — Ameriški letalci, ki se bojujejo proti nemškim silam v zraku na zapadni fronti, so imeli danes prvo izgubo. Na korporal in prostak sta bila namanjena, da sta ranjena.

ANGLIŠKI SO BOMBARDIRALI NEMSKA SKLADIŠČA.

London, D. C. — Britanska mornariška letala so nadaljevala v sredo in četrtek s bombardiranjem nemških vojaških skladišč in aerodromov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.12 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4636.

Datum v obljepaju n. pr. (November 30-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

STO LET DELA.

Sto let ni veliko. Dve človeški generaciji in pol sta, nekateri posamezniki pa tudi doživijo sto let. In vendar se v tej kratki dobi izvrše spremembe, o katerih nihče ni sanjal pred sto leti.

Pred sto leti so se v državi Illinois razprostirale prostrane prerije in šume, kjer zdaj stojijo cvetoča mesta s tovarnami in ogromnimi industrijskimi podjetji. Kjer je pred sto leti hodil Indijanec in lovil divjačino, vrvi zdaj mestno življenje, ali pa farmar obdeluje polje.

Prvega decembra je minilo devet in devetdeset let, ko je teritorij Illinois postal suverena država. Kako kratka je ta doba, v kateri se je izvršilo toliko dela, da niso tedanjí prebivalci mislili, da ga je mogoče izvršiti v tisoč letih. Za sabo so imeli skušnje preteklosti, ki so jim govorile, koliko dela se lahko izvrši v sto letih, kaj lahko nastane iz divjine v tej dobi. Niso pa mislili, da bo človek izumel čudezne stroje, ki bodo sirovine v zemlji spremenili v produkte in bogastvo. In če bi sedaj vrnili ljudje, ki so živeli ob času proglasitve teritorija Illinois v suvereno državo, bi ne verjeli svojim očem, da je to tisti divji in neobdelan Illinois, v katerega šumah je gospodaril medved in lovil Indijanec divjačino.

In vendar je ravnosti svet. Delo je ustvarilo mesta, zgradilo tovarne, ogromne industrijske obrate, parnike, železnice, ceste, obdelalo polja, osušilo močvirja in spravilo tok vode v odmerjene struge. Puščave je spremenilo v cvetoče vrtove in polja, iztrebilo je šume in iztrgalo je zemlji zaklade iz njenega osrčja.

Kljub temu bogastvu, ki ga je ustvarilo delo, pa ne uživajo delavci tistega ugleda, ki gre stvariteljem bogastva. Delo je ustvarilo bogastvo, ni pa še osvobodilo delavcev vseh spon in okov. Delavstvo še producira, da uživajo drugi.

Koncem tega leta napoči za državo Illinois novo stoletje. Zopet bo pred njo stoletje bodočnosti. Kakšna bo ta bodočnost?

Po večnih naravnih zakonih se vse spreminja in spolnuje. In spremembe v človeški družbi so ravnokotno podvržene tem zakonom kot v naravi. Prihodnje stoletje bo stoletje delavstva, kajti organizirano delavstvo že danes neizprosno zahteva, da dobi svoj delež od dela, neomahljivo tirja enakost gospodarske pravice in dolžnosti za vse ljudi.

Danes sto let bodo drugi zrlí na preteklost države Illinois. Čudili se bodo vztrajnosti delavcev, ki niso le ustvarjali bogastva, ampak delali in delali so tudi za svoje potomce, da se deležni splošnega blagostanja.

Čudili se bodo in strmeli ...

Z.

KEDAJ SE JIM ODPRO OČI?

Buržoazni list "The Denver Demokrat" je prinesel članek, ki mora tudi alopцем odpreti oči, da je delavec na mlkost in nemilost izroččen podjetnikom, če ni organiziran. Del članka se glasi:

"Izvedeli smo od žen, ki so šle od hiše do hiše v Denverju v interesu konzervacije živil, da je bil obisk nepotreben v stotinah stanovanj. Neka žena nas je informirala, da ji je bilo treba napraviti le kratko pot v bloku, v katerem stanuje, da je njeno delo brez potrebe. Po dveh urah se je vrnila v spremstvu svoje spremljevalke domov. Usedli sta se in plakali. Soprog te žene je unijski delavec in tako srečen, da vedno dela. Tisočem in tisočem pisarniških uslužbencev in težakov, ki zaslužijo od \$8 do \$12 na teden, ni treba pripovedovati, kako naj varčujejo z živili. Oni vedo. Mogoče bi farmarji, ki ustanovljajo lige, da zboljšajo svoj položaj, ali na volilni dan s tem razredom v boj. Vemo, kdo bi zmagal."

V zadnjih stvkih leži moč človeka. Člankar ve, kdo bo zmagal. Tisoči in tisoči pisarniških uslužbencev in težakov, ki zaslužijo \$8 do \$12 na teden, se ne bodo pridružili farmerjem, ker niso organizirani. In ker niso or-

ganizirani, dobivajo tako nizke mezde, da nimajo za najnujnejše življenske potrebščine.

Delavci in pisarniški uslužbenci, ki prejemaajo take mezde, ne žive, ampak le životarijo. In ker se kljub stradanju ne ganejo, da zboljšajo svoje razmere, se ne pridružijo nikomur na volilni dan, ki se bojuje, da z volilnim listkom spremeni razmere v korist onim, ki delajo.

Farmarji se organizirajo, ker se zavedajo, da jih oplenjujejo. Tega dejstva se ne zavedajo težaki in pisarniški uslužbenci z \$8 do \$12 na teden, ampak so najponižnejši hlapei velekapitalističnih interesov. Vsa ta glasujejo na volilni dan za kandidate, ki jih jim priporoče vebizniški interesi.

Delavec, ki je slabo plačan pa naj dela duševno ali z rokami, je najvernejši sluga svojega gospodarja. Za te vrste delavcev velja izrek: Blagor vbogim na duhu... kajti spregledali ne bodo nikdar, da so močni in veliki, če se združijo.

DOPISI.

Barberton, O. — Približal se je dan zahvaljevanja, 29. november; zahvaljevali smo se vremenakim bogovom za dobroto ki smo jih bili deležni to leto. Kot vsak delavec človek, ki je potreben poleg molitve tudi zabave in razvedrila, imamo tudi jaz to bolezen. Premišljeval sem, kam bi se napotil, da se pošteno zahvalim za mojo celoletno smolo, ko mi priinese pismopisna moja korespondenca, v kateri je stalo žrno na belem, naj se nemudoma udeležim slavnostnega razvijta zastave društva Dolenjec, št. 170, S. N. P. J., v bližnji naselbini Akron, Ohio.

"Pri lesenemu kamnu" te bodo pričakovale vse solne rože v Akronu," se je glasilo v pismu. Nisem se branil temu laskavemu povabilu, nego sem nemudoma obul moje edine (prekunjane) opanke, na glavo sem nataknil v terni zadet klubuk, v žepu sem pa natlačil "svetega duha" v obliki št. Vsedel sem se na voz poulične železnice, ki te za 10 centov ameriškega denarja pripelje naravnost v Akron. Ko sem srečno dospel do "Hrvatskega doma", kjer se je vrnila slavnost, je bilo zbranega že veliko število občanov. Moja prva pot je bila k studencu vseh mogočih odrašenikov za tolažbo suhih grl.

Ko je bila množica zbrana skupaj, se je pričel izvrševati program. Sledilo je razvijte zastave omenjenega društva, ki je v ponašanju članom društva in SNPJ. Sledilo so razni govorniki iz različnih naselbin s pozdravnimi nagovori. Za njim je nastopilo pevsko društvo Zvon iz Clevelanda in proizvajalo par mišnih pesmi, ki so šle vsem do srea. Kdo se ne navduši ob glasovih slovenske pesmi?

Potem je sledil banket. To so ti stregle naše dobre mamice z namiznimi dobrotami. Pogled na toliko dobrot mi je urinil misel, kje neki je naš reporter Gajšič? Do ušes bi se obilnil, aki bi bil prisoten. Tudi mlade duve v belih predpasnikih so se urno sukale okoli dobro došlih gostov. Kar je bilo meni najbolj všeč, je to, da niso naše dobre manice pustile svojih hčera doma, nego so jih poslale med veselo ljudi na razvijte zastave. Ko je bila ceremonija s potlesni končana, se je pričela prava zabava za mlade ljudi, ples. Tudi jaz nisem dolgo premišljeval, nego pograbil sem Ančko, pa sva se zavrtila.

Poisvedoval sem, ako se je vdeležil veselice tudi novo ustanovljeni pevski zbor Kroker iz Barbertona. Yes, tudi to društvo je bilo zastopano in tudi zapelo nekaj pesmi potem, ko se je veselica bližala že h koncu. Po končanem izvajanju zbora Kroker je sledila zadnja točka programa, ko je osedov petelin zapel in nasmnil beli dan.

Slavnost je v zadovoljstvo vseh v splošnem dobro izpadla. Frank Boh.

Siwabik, Minn. — Kapitalistična "Duluth News Tribune" je prinesla uredniški članek, v kateremu vprašuje: "Kaj more Wilson pričakovati od lojalnih prebivalcev, ko po njem imenovana komisija podpira in daje potuho organizaciji I. W. W. Toliko časa, dokler se bo I. W. W., priznalo kot legitimno delavsko organizacijo, s tem naravnost podpira delovane neulojalnih elementov," nadaljuje ta list. Pravi, da je ljudstvo v Bisbee, Arizona, bilo pri-

siljeno storiti to, kar bi morali storiti prav za prav vladni organi. Niso bili lastniki rudnikov ti isti, ki so izgnali štrajkujoče rudarje, (10) nego ljudstvo v Bisbee in unijeki delavci, sovražni I. W. W. V tem smislu je pisan ves ta članek.

Plasalo se je dovolj, kdo je deportiral arizonske rudarje; znano je, da je predsednik Wilson obsodil to početje in da je vlada posegla v situacijo in rešila zadevo tako, da ni bila prav povedi lastnikom rudnikov in "ljudstvu" v Bisbee.

Zanimivo je, da se kapitalisti poslužujejo takih sredstev v borbi proti organiziranemu delavstvu. Vsa št. Strajk, vse zahteve po boljših življenjskih pogojih pripisujejo nemškimi agentom in I. W. W., z namenom, da vzamejo delavcem simpatije pri ljudstvu.

V ta namen zavijajo resnična dejstva, ali jih pa utaje popolnoma, kakor jim bolj kaže v dosego njih namena.

Poročevalce.

East Palestine, O. — Med članí društva Novo Leto, št. 176, SNPJ., v Piny Fork, O., se je nabrala svota \$10 v podporo našemu bratu Michael Šublen, ki se je ponorešil dne 10. julija t. l. na železnici. Predno se mu je pripetila nesreča je bil član gori omenjenega društva in potem je pristopil k našemu društvu "Slovan", št. 55, SNPJ. Zato se naše društvo čuti dolžno, da se v imenu ponesrečenega brata vsem darovalcem društva Novo Leto zahvali za njih naklonjanost in razumevanje bratstva, posebno še bratu Černogolarju, ki je nabiral prispevke za ponesrečenega brata.

Anton Breh, predsednik društva Slovan, št. 55.

(Imena darovalcev nismo objavili, ker nam tega ne dovoljuje sklep gl. odbora. Posamezna imena darovalcev se pridružijo le, ako pošljejo darove samostojno, kot na primer v fond za štrajkarje ali R. S. Z. itd. Ako se pa pošljejo darovi potem društva, se pridobi samo skupna svota, najsi bo za v ta ali oni namen. To je bilo v listu že večkrat pojasnjeno. Op. ured.)

Memorandum

SOCIALNO DEMOKRATIČNIH STRANK HRVATSKE, SLAVONIJE, BOSNE IN HERCEGOVINE.

Holandsko-škandinavski odbor v Stockholmu je sprejel dne 28. avgusta 1917 zastopnika socialno demokratične stranke, s drugera dr. Mija Radoševića za Hrvatsko in Slavonijo, in s drugera F. Markiča za Bosno in Hercegovino, ki sta dala sledečo sporazumno izjavo:

Vzhodno vprašanje in vojna.

Vzhodno vprašanje, to je borba za ostanke turškega cesarstva v Evropi in Aziji, ki se vodi med velikimi imperialističnimi državami Evrope s ene strani, in s malimi balkanskimi državicami s druge strani, ustvarja najakutnejši del vzhodnega vprašanja: jugoslovanski problem. Jugoslovanski problem se je pokazal v tej svetovni tragediji kot najbližnji vzrok vojne, kot njen prvi povod. V vrhu, da se na Balkanu in bližnjem vzhodu more ustvariti trajne, mirne odnose, da se izognemo novim sporom in da ostanemo vni našim temeljnim načelom, moramo zahtevati, da se odstrani vsi vzroki te večne vojne krize, ki nam neprestano preti vsled balkanskega vprašanja. Zahtevati

moramo, da se to vprašanje v vsi svoji kompleksnosti reši in uredi na bodočem mirovnem kongresu na principu samoodločevanja naroda, tako da bodoči mir ne bo zopet vseboval vzrokov za nove imperialistične borbe. Razredno zavedni proletarij je svojedobno našel najuspešnejše pot za rešitev tega vprašanja. Na prvi balkanski socialistični konferenci v januarju 1910 so manifestirali zastopniki vseh balkanskih socialističnih strank enodušno za svobodno balkansko federativno republiko. To rešenje smo akceptirali tudi mi avstro-ogrski Jugoslovani (Hrvatje, Srbi in Slovenci).

Jugoslovanska revolucija.

Medtem, mi se nahajamo v svetovni vojni in po vsem svetu se takorekoč dnevno govori o jugoslovanski meščanski revoluciji. Republika je, da jugoslovanski meščanski razred proživlja v ti svetovni vojni svojo največjo zgodovinsko revolucijo — borbo za lastno neodvisno državno ekzistenco (obstanek) — svobodno od tujeja jarma.

Jugoslovani obsegajo:

I. V mejah Avstro-Ogrske monarhije:

a) Hrvatska in Slavonija z 42.534 kvad. km. in 2.621.954 prebivalcev.

b) Dalmacija z otoki z 12.835 kvad. km. in 700.000 prebivalcev. Od teh je tri do štiri odstotke Italijanov.

c) Bosna in Hercegovina z 51.199 kvad. km. in 1.931.302 prebivalcev.

d) Jugovzhodni del Ogrske (Baranja, Bačka in Banat) z okoli 250.000 prebivalcev.

e) Istra z otoki in Trst z 4.956 kvad. km. in 320.302 Jugoslovancev in 145.525 Italijanov.

f) Kranjsko, Goriško, Štajersko, Koroško in jugovzhodni del Ogrske z 1.500.000 prebivalcev.

II. Izven Avstro-Ogrske monarhije:

1) Kraljevina Srbija.

2) Kraljevina Črna Gora.

3) Kraljevina Bolgarija.

III. Jugoslovanski izseljenci po Ameriki, Aziji, Afriki in Avstraliji okoli 1.000.000.

Po naši meščanski ideologiji ustvarjeni v začetju 19. stoletja, ko je povodom velike francoske revolucije vstala tudi naša narodna ideja, so Bolgari danes politično izključeni od skupnega gibanja Jugoslovancev. Mi, socialni demokrati smatramo tudi Bolgare po njihovih etničnih atributih (jezik, skupne tradicije itd.) eno in isto z ostalimi Jugoslovani, to je Slovenci, Srbi in Hrvati.

Ostanki Jugoslovancev.

Zgodovinski zastopniki Jugoslovancev ne vporabljajo samo silo svojih policijskih držav, da zadržijo Jugoslovane pod tujim gospodarstvom, nego ne hranijo niti s lažmi, da prikažejo Jugoslovane v svetovni javnosti kot reakcionarno, divjo, inferiornno maso, ki je nesposobna za vsako svobodo in vsak napredek v kulturi. To ne velja!

Jugoslovani so imeli v srednjem veku svoje lastne samostalne države. Potem, ko so izgubili to svojo svobodo so prišli pod različne gospodarje, kot Benečane, Turke, Nemce in Madjare. Borba Jugoslovancev za svobodo izpod tujeja jarma je na vsaki strani zgodovinsko pisana s gorke ljudsko krvjo. Srbija je dosegla svojo svobodo po tridesetletni borbi (1804-1833) polni vojni in vstaj. Ustanki Mohamedancev v Bosni in Hercegovini leta 1832 in 1850 in ustanki Srbov v Bosni in Hercegovini leta 1863, 1861 in 1875 so imeli kot cilj osvobodjenja Bosne in Hercegovine izpod turškega jarma. Vsa ta nasilna borba za svobodo, za katero je bilo prelito toliko krvi in darovanih toliko žrtev, je bila izvršena z okupacijo Bosne in Hercegovine po avstro-ogrski monarhiji, ter končno z aneksijo leta 1908. V svrhu osvoboditve Hrvatske in Slavonije izpod avstro-ogrškega despotizma, so se uprli Hrvatje in Srbi leta 1871 pri Rakovic in začetniki tega ustanka so morali z glavo plačati svoj patriotizem (Evgen Kvaternik in drugi). Poznejša večja gibanja za svobodo v Hrvatski in Slavoniji so se vrnila leta 1883 in 1903, a v Bosni in Hercegovini leta 1906, na čelu socialni demokratije s generalnim štrajkom. Vsa ta znana in neznaná gibanja za svobodo so bila udušena v krvi vsled pramoš-

ene same velevlasti. Jugoslovani vsi ti dolgi borbi niso postali zmogoviti, toda kljub temu niso izgubili vere v svojo pravičnó borbo.

Avstro-Ogrska proti Srbiji.

Teško se je pregrnila Avstro-Ogrska nad jugoslovanskimi narodi v izven monarhija. Izstrdovala je narode s tem, da je omogočila konkurenco na življilskem trgu na ljubo avstrijskim in ogrskim veleposestnikom in s tem zprila pot srbskim pridelkam v avstro-ogrsko monarhijo. S srbski strani so na to zaprli vrata indistrijskim izdelkom iz Avstro-Ogrske. Da se Avstrija zato maščuje so Srbiji prepredili svobodno luhod na morje, to je svobodno luh in ji s tem prepredili možnost, da si išče druga tržišča za svoje izdelke. Avstro-ogrski imperijalci zem je z možjo velevlasti vodil desetletja gospodarsko vojno z ma in revno Srbijo. Ta gospodarska boj je bil končno dovršen s sednjjo svetovno vojno, ko so avstro-ogrski nasilniki našli v Princjevem atentatu povod, da maleg sitnega sosedu uduše, to je, da udušijo samostalnost Jugoslovancev izven mej donavske monarhije.

Umetno deljenje Jugoslovancev.

Vlada Avstro-Ogrske se obrna napram Jugoslovanom neprijateljsko, tako pred vojno in rav tako tudi sedaj v vojnem času. Vsrhu razdelitve enega naroda, nas razdelili v sedem različnih skupin, oziroma provincij z različnimi gospodarskimi in političnimi interesi. To kravno deljenje šlo še dalje, v budimpeštanski dupajski parlament ter delegacije. To je zlostrčno in uničujoče deljenje enega in istega naroda v več manjših državopravno in gospodarsko ločenih provincij v svobodo, da se ga gospodarsko in politično napravi nemočnega in to tudi onemogočilo vsako uspešno socialistično gibanje med Jugoslovani. Mi imamo tu hrvatsko-slovansko, dalmatinsko, slovensko, istrsko, bosno-hercegovinsko-srbsko in druga socialistična gibanja in stranke Jugoslovancev, ki se vsi smatrajo edinstveni kot ena enega in istega naroda. Koliko lahko storili, da nam je omogočeno edinstveno in skupno delovanje. Sedaj pa smo razdeljeni v kulturno in gospodarsko razdeljena področja in ne moremo niti več niti umreti. V glavnem je najjašejša slika bede jugoslovanskega naroda v avstro-ogrski monarhiji.

(Dalje prihodnjič).

VAŽNA PREDLOGA ZA AMERIČANKE.

Washington, D. C. — Kongresnica Jeannette Rankin namera predlagati preklic zakona, po katerem izgube Američanke državljanstvo, če poroče inozemca. Kongresnica pojde v drugi drugi den pred naseljenički zborni odbor, da predloži prek omenjene postavne.

RAZPRAVA O VOJNEM PROBAČNU BO TAJNA.

Washington, D. C. — Zasliedenje o vojnem probačnu pri zborničnem odbekom za vojaške zadeve je pričela. Vojni odbiri zahtevajo, da se ališevanje o probačnu za armadno in mornarično zaupno. Najbrbje bo vrnilo za zaprtimi vratmi, bodo oficirji lahko govorili svobodno o vseh zadevah.

Za zabavo in kratek čas.

Frakcion. Mati: "Več Ka predstavlja te bom mladi, lepi ljubozni gospiel, ki je tudi se bogata! Ljudje pravijo, da je toliko zista, kolikor tehta!" Sin: "Upan, da je zelo debele!"

Folkoren sin. Mati (karajoč o realnega sina): "Povem ti, da ne boš zopet lažil za dekletu!" Sin: "Kaj še! Kaj pa imam tega, če lažim za njimi! Grem dno poleg njih!"

Srečni studaj. Obtožene (o dolžen kaljenja nočnega miru pijanosti, svojemu branitelju): "Mislim, da sva danes dobro dela!"

Branitelj: "Zaradi česa nisi te!"

Obtožene: "Ker imajo v niki rudeče nosove, dokaz, da gospodje ljubijo dobro delo!"

